

Nr 926

Av herr Pettersson i Lund m. fl., om åtgärder mot skatteflykt av utländska företag i Sverige.

(Lika lydande med motion nr 800 i Första kammaren)

Ett resultat av den tekniska och ekonomiska utvecklingen under efterkrigstiden har varit en ökande internationalisering av industriella företag. För Sveriges del innebär detta att vi har att räkna med en allt större andel utlandsägda företag inom vårt näringsliv, medan svenska företag på motsvarande sätt kan antas komma att expandera på utländska marknader.

Mot denna bakgrund framstår det som alltmera angeläget att bl. a. frågan om utländska företags beskattning blir föremål för skärpt uppmärksamhet från svenska skattemyndigheters sida. En koncern med verksamhet i flera länder har nämligen betydande möjligheter att med användande av olika tillvägagångssätt kunna redovisa överskottet av sin *totala* verksamhet i sådana länder där beskattningen är mest gynnsam för företaget, alldeles oavsett var överskottet i själva verket har uppkommit. Speciellt gäller detta för sådana internationella koncerner, som är vertikalt integrerade och där om-disponeringar av koncernvinster kan göras genom att variera de interna avräkningspriserna mellan producerande och försäljande bolag i olika länder. Men även andra möjligheter till skattefritt överförande av vinster existerar inom internationella koncerner. Det kan bl. a. ske genom medvetna över- eller underdebiteringar av räntor på interna lån, kostnader för administrativ service och licensavtal samt för frakt på egna fartyg o. s. v. Problemställningen kan illustreras genom några siffror från oljedistributionsbranschen i Sverige, där de utländska dotterbolagen under en följd av år har redovisat en extremt låg skattepliktig vinst i förhållande till sin stora försäljning. En summering av fyra oljebolags resultatredovisning för år 1967 visar att Svenska Shell, Svenska Esso, Svenska BP och Svenska Gulf det året tillsammans hade en omsättning i Sverige — omsättningskatten borträknad — på 2 367 mkr. På denna omsättning redovisade man en sammanlagd nettovinst av 0,7 mkr. och betalade i svenska bolagsskatter 2,1 mkr. d. v. s. mindre än en promille av omsättningen.

Det kan vidare anföras att koncentrationsutredningen i sin kartläggning av oljedistributionsbranschen i Sverige redovisar en undersökning av oljebolagens resultat för åren 1959—1961. Det visar sig där att de svenskägda oljebolagen dessa år har bokföringsmässiga nettovinster på i genomsnitt ett par

miljoner per år, medan de stora utländska dotterbolagen uppvisar betydande förluster. Efter analys av oljebolagens kostnader och intäkter konstaterar emellertid utredningen att "det förefaller uppenbart att olikheterna i rörelse-resultat mellan svenska och utländska företag inte avspeglar reella lönsamhetsskillnader. De får i stället ses som rent bokföringsmässiga resultat av ett artificiellt avräkningssystem".

Koncentrationsutredningen gör också ett försök till en mera realistisk kalkyl över lönsamhetsläget på den svenska oljemarknaden än vad de utländska dotterbolagens bokslutssiffror redovisar. Resultatet redovisas i följande tabell (SOU 1966: 21 s. 65)

De utländska oljeföretagens rörelseresultat i Sverige (milj. kr.)

	Bokförings- mässigt resultat	Beräknat resultat i milj. kr.	Beräknat resultat i % av intäkter
1959	— 65	+ 55	4,5
1960	— 100	+ 50	3,5
1961	— 115	+ 65	4,5

För att komma till rätta med dylika skatteflyktstransaktioner finns § 43 i kommunalskattelagen, som stadgar att om den skattepliktiga vinsten hos ett företag genom olika transaktioner blivit avsevärt mindre än den annars skulle ha blivit, så skall denna beräknas till det belopp "vartill den kan antagas hava uppgått, därest dylika åtgärder icke vidtagits".

Det är emellertid ett omvittnat faktum att denna skatteparagraf visat sig alltför ineffektiv gentemot sådana utländska företag i Sverige som velat hålla nere skattebeloppen genom olika skatteflyktstransaktioner. Redan i anvisningarna till KL framhålls f. ö. att paragrafen erhållit en sådan avfattning att stor varsamhet måste iakttagas vid dess tillämpning. Svårigheterna att tillämpa § 43 förstärks också av att kravet på en mycket strikt bevisföring har ålagts skattemyndigheterna på ett område, där en skälighetsbedömning ofta blir det enda rimliga.

Ett mått på skatteflyktsparagrafens ineffektivitet är att man varken hos mellankommunala prövningsnämnden eller hos riksskattenämnden har ansett att man på basis av nuvarande skattelag kan inskrida mot de exceptionellt låga vinster som oljebolagens svenska dotterbolag har redovisat under en följd av år.

Man har i olika sammanhang sökt göra en beräkning av omfattningen av de internationella bolagens skatteflykt i Sverige. Dessa beräkningar tyder på att det i nuläget rör sig om mistade skatteintäkter för stat och kommun på ett par hundra miljoner om året. Det är alltså inga små summor det är fråga om. Man har dessutom anledning att anta att detta belopp kommer att stiga, allteftersom den multinationella företagssektorn expanderar, om inte åtgärder vidtas för att effektivisera skattelagstiftningen på denna punkt.

†1 Bihang till riksdagens protokoll 1970. 4 saml. Nr 923—933

Detta kan ske genom att skattemyndigheterna ges möjlighet att använda sig av skönstaxering eller en schablontaxering av koncerner, som är verksamma i flera länder, när det är uppenbart — med hänsyn till övriga omständigheter — att den svenska koncerndelen redovisar en alltför låg skattepliktig vinst. På så sätt skulle en bättre skatterättvisa kunna uppnås dels gentemot samtliga skattebetalare och dels gentemot de svenska och utländska företag med vilka man konkurrerar och som lojalt följer principen att betala skatt där vinst har uppkommit.

Det förtjänar slutligen att påpekas att de skatteflyktsproblem som aktualiserats av de multinationella företagens kraftiga expansion alltmer börjat uppmärksammas av andra länder. Det gäller bl. a. Västtyskland, där upp-taxeringar av utländska dotterbolag i förekommande fall görs till vad som är att betrakta som en normal företagsvinst. Också i USA har skattemyndigheterna under senare år gått till attack mot det missbruk som man kunnat konstatera på detta område.

Hur reglerna för skönstaxering av internationellt verksamma storföretag skall utformas, när det är uppenbart att den redovisade vinsten i Sverige med hänsyn till olika omständigheter är alltför lågt redovisad, får självfallet närmare utformas inom finansdepartementet. Härvidlag bör existerande skattelagstiftning och praxis i Västtyskland, USA och eventuellt andra länder kunna ge ett visst underlag.

På sikt vore det önskvärt om man åtminstone inom OECD-området kunde komma överens om utarbetandet av vissa schablonregler i sådana här fall av skatteflykt hos internationellt verksamma storföretag.

Med hänvisning till vad ovan sagts får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en effektivisering av gällande skatteregler i syfte att förhindra skatteflykt hos utländska företag verksamma i Sverige.

Stockholm den 28 januari 1970

Lennart Pettersson (s)

i Lund

Rune Johansson (s)

i Norrköping

Erik Johansson (s)

Olle Göransson (s)